

Felvidéki Híradó.

VEGYESTARTALMÚ HETILAP.

A Magyarországi Kárpát Egyesület Herczeg Szász Coburg-Gothai Fülöp Ő királyi fensége védnöksége alatt álló Szittnya Osztályának közlönye.

Előfizetési ára:
 Évesz évre . . . 3 írt — kr.
 Fél évre . . . 1 — 50 —
 Negyed évre . . . 80 —

VÖRÖS FERENCZ és NAGY ISTVÁN
 Selmeczbányán, Tur.-Sz.-Mártonban.

Hivatalos hirdetések díja:
 100 szög 2 frt., ezentúl minden megkezdett szög szónál 50 krral több.

Printos szerkesztők

Megjelenik minden **vasárnapon.**

Tartsunk össze.

(-y) A közélet terén általában azon tapasztalat érvényesül, hogy az összetartás által sokszor a lehetetlenek látszó dolgok is sikerülnek. Már maga az, hogy valamely eszme, vagy terv keresztülvitelére több ember csoportja, csaknem biztosítja annak megvalósítását.

Az életben gyakran fordulnak elő esetek, hogy valamely eszme, vagy tervnek keresztülvitelére bizonyos szempontok s ezek elérése érdekében szükséges. Ez azonban csak az által fog sikerülni, ha azok, kiknek érdekében van annak megvalósítása, összetartott erővel iparkodnak, hogy a kitűzött célt elérjék.

Megvalljuk azonban azt is, hogy ez összetartás érdekében sokszor egyesek talán egyéni vagy más érdekeikről kénytelenek lemondani s alárendelni magukat egy magasabb szempontnak, melynek meg kell adni, ha kívánja, az áldozatot is.

A magyar embernek nem értené az összetartás, hisz a nagy költő már hozzá megmondta, hogy átok verte meg a magyart, mert az soha össze nem tart. A pártoskodás, a huzavona

eredménye véres betűkkel van beírva a nemzet történetébe s nem egyszer romlását okozta úgy egyeseknek, mint a nemzetnek.

Ha az összetartás kívánatos minden téren s mindenütt, úgy még kívánatosabb az felvidékünkön, hol a magyar állameszmével s a magyar társadalommal szemben olyan ellentétek állanak, melyek a mi összeférhetlenségünkben hasznot húznak s éppen e képezi a létetető elemüket. Nem akarunk egyes eseteket felhozni, aki figyelemmel kíséri az események lefolyását, maga is fog elég példát találni, mert fájdalom, vannak közöttünk sokan, kik sértett önérzéssel, vagy kétes értékű népszerűség kedvéért megelégednek azon kötelességről, melylyel a nemzetnek s a közügynek tartoznak.

Ki nem tudja arra esetet, hogy egyik-másik ellentétbe helyezte magát a többséggel s talán szintén jóakarattal szándékából, de saját érdekei szempontjából szakadást idézett elő a pártban s így akaratlanul is győzelmet okoztak azoknak, kik jól felfogott érdektükben hozzá esatlakoztak s kiket egészen más cél vezetett, mint ők.

A jobb ügy fiai mindenkor mély

fajdalmat éreznek ily esetek alkalmából, mert látják annak következményeit s fel tudják fogni messze kiható horderejét.

Tartsunk össze s ne feledjük a költő fent idézett bajlósági mondását, mely szemrehányásként zúg fülünkbe.

Tartsunk össze a politikában, tartsunk össze a társadalomban s feledjük el egy magasabbra emelt érdekekben egyéni érdekeinket, sértett önérzetünket, mert hisz nem lehet mindenki tábornok, közkatonának is kell valakinek lennie. Aki pedig nem tud kiesinyes légkörből felemelkedni oda, hol magasabb szempontból ítéljük meg az eseményeket, az ne számítson a közbecsülésre.

Magyarosodás a ruhában.

Egy nagyon tüvös és hazafias mozgalom indult meg a nyáron a főváros ifjúsága közt. Nem kevesebb, mint arról volt szó, hogy a német öltözékeket magyar szabású ruhákkal cseréljék föl. Az eszmét a sajtó a legnagyobb örömmel vette tudomásul s nem egy buzgó szavát szentelt a dicséretre méltó törekvés elősegítésére.

Minden nemzet feltétlenül őri nemzeti jellegét ruházatában, ősi jellegét viseletében, csak a magyar tudott oly könnyen lemondani arról, dacára annak, hogy 49

után és a hatvanas években üldözöttesek árán sem akart arról megválni.

A külföldi divat, a külföldi divatának majmolása nagyon is fátorgat társadalmunk bizonyos urai és fél urai körére s viszont olyan ragaszkodással kapaszkodnak ők is belé, hogy láttára a magyar ipar, magyar termék, a semmibevevés mostoha sorsát siratni kénytelen. A magyar társadalomnak ez az indolenciája, ez a semmibevevés, sokkal nagyobb hiba, sokkal nagyobb véték, minthogy ezt egyszerű sima szavakkal jellemezni lehetne.

És indokolta-e a csere?
 Igazán véték, talán hazafírulás volna szembe állítani a magyar nemzeti viseletet, a magyar átlát a frakkal, a pruzslikot a „müderel”. A magyar főköti pláne motivumai az egész világon az asszony legékei gégehez.

De mit tapasztalunk? Azt, hogy sokszor a külföldi szalonokból kell importálnunk divatképen a saját nemzeti viseletünket. A kétségbeesett divatnászóló külföldi szabók — ahol rakászámra bevérnek a régi izléses divat minták halmaza — szépet és kecseset önjártó szállításai a divatpazarra abból az izléses divatmintákból készemeli a legszebbeket és mérő az elárutók botjába mi is vásárolni megyünk mit tapasztalunk, azt tapasztaljuk, hogy a külföldi szalonok sokkal többre méltatják a magyar viseletet, mint mi magunk. Ők divatot csinálnak a mi viseletünkben, mint olyanból, amelyik elcsérül a mi izléses. Sokszor ők ruháznak föl bennünket magyar viselettel, mikor mi

TÁRCZA.

A turóc-szent-mártoni m. kir. áll. középkereskedelmi iskola kirándulása a neczpáll papírgyárba

A középkereskedelmi iskolák ezújra egyrészt általános műveltséget nyújtanak, másrészt és főleg azonban szakismeretek közlése és praktikus ügyességek gyakorlása által oly irányban nevelni és képezni növendékeiket, hogy azok az iskolából egyenesen az életbe lépve, elméleti és gyakorlati ismereteik és gondolkodásbeli önállóságuk alapján képestive legyenek rövidbél gyakorlat után akár mint önálló kereskedők, akár mint tisztviselők nagyobb kereskedelmi házaknál, pénz- ipar- és forgalmi vállalatoknál hivatásuknak kellően megjelölve.

E cél elérésére azonban a szakismeretek száraz közlése ép oly kevésbé elégséges, mint például a természettudományok tanításánál a kísérletek és egyéb szemléltetés nélküli előadások. Sőt szükséges, hogy a kereskedelmiismerben, áruismerben és mechanikai technológiában tanult ismereteknek az életben alkalmazott példát a tanulóknak lehetőleg minjárt az ismertetés után szemléltetileg is maguk előtt láthassák. Nagyon helyesen járnak tehát el a kereskedelmi iskolák vezetői, midőn e célból a vidékükön, sőt néha az ország távolabb részeiben levő gyárakat, telepeket s nagyobb iparvállalatokat növendékeikkel együtt meglátogatják, hogy ott nekik az elméletleg elsajátított ismereteket gyakorlati alkalmazásukban is bemutatthassák.

E szempontból indult ki, határozta el a turóc-szent-mártoni m. kir. áll. középke-

resk. iskola tanfelügyelője is, hogy növendékeivel legalább a megye és vidéke területén taláható és felelőzeteket meg fogja látogatni. Már tavaly is tettük ezért ilyen látogatást a helybeli bányagazdán; az idén pedig kitűzött a neczpáll papírgyár, sőt — s szeszgyár, a hermenezi papírgyár, Besztercebánya és Kőrmözbánya meglátogatása.

Ezek közül a neczpáll papírgyárt — felhasználva a mostani gyönyörű napot — mit szombaton már meg is látogattuk, s kirándulás oly szépen sikerült, hogy nem lesz talán érdektelen annak rövid leírása, valamint a valóban szépen berendezett neczpáll papírgyárra vonatkozó néhány adat ismertetése.

Régei 9 és 1/2 órákor indultak meg a kereskedelmi iskola növendékei és tanárai az iskola helyiségéből és pedig — hogy egy kis tesztgyarokban is részeltünk — per pedes apostolorum és azon nemes szándékkal, hogy hasonló alkalmatossággal eszközöljünk majd a visszajövetel is; mikép sikerült a szándékunk, az majd kivüljárlik e sorok további részeiből. A mi pedig az ora indulást illeti, annak fatradalmát a kirándulás leletti örömlében a tanulók semmi sem vették. Vigan és a tapasztalandoakat már előre is megbeszélgetve haladtak hol az úton, hol meg letelezve a mezőre. Végre 11 óra felé megérkezünk Neczpallra, de még itt is jó kis darab utat kellett megtennünk, míg a helység túlsó szélén levő papírgyárhoz jutottunk.

Már maga a hely, hol a gyár épült, vadregényessége által teljesen megnyerte tetszésünket; de ezelszerűség szempontból sem lehetett volna jobb helyet választani e gyár számára; és mert az a helygáld, melynek tövébe a gyár építve van, a helygá caodlatos bőséggel eredő vizekben rejli

batalmas erő által mintegy hivatva van az emberi erő egy részének pótlására.

Igy tehát nem esoda, hogy a gyár bejáratának és működésének látása utánai vagy csak rövid pihenőt engedtet nekünk, mely után az áruismer és mechanikai technologia szaktanárának F a r e z á d y Józsefnek szakavatott vezetése mellett rögtön hozzá is fogtunk a látás és megértés munkájához. Keresztül-kasni barogoltuk a telep minden zege-zugát és Farazdy collegánki mianduttal talált valami érdekes megmagyarázni valót. Nem tagadom ugyan, hogy talán érdekelne a szives olvasók, ha a gyár működését is leírnam, mivel azonban ez nem vág szakomba, nem is akarok megpróbálkozni vele, hanem átengedem azt a legilletékesebb tollnak, Farazdy József tisztelt collegánki szak-tollának. Annnyit azonban már csak én is merek közölni, hogy bizony a mit ott láttunk, az valóban nagyserző volt. Így igen meglehető látvány a többek közt az óriás mérettel vizikerék, mely a gyár gépének egy részét hajtja, vetekeivel némileg a részben itt is alkalmazott gőz révül; igen érdekes volt továbbá a két hatalmas malomkőből álló zúzó, nem kis felülettel keletett azokivál a bámulatos ügyességgel tanúsított papír-számoló léány, de kétségkívül a legmegragadóbb és legesodlatosabb látványt nyújtotta az a nagy terem, melynek felső végén egy esatornán a papíragyag még mint hig folyadék folyik le, mely útjában mindinkább sürűsödve és kiszáradva végre a terem másik végén felállított nagy motolára már mint kész, száraz, erős csomagoló papírba tekeredik fel, honnan azt két munkás rövid idő múlva levéve, minjárt kellő nagysággal darabokra vágja.

Még ezen szemlemlünk befejezte előtt azonban kellemes meglepetés is ért bennün-

ket; mert körülbelül átnak közepén meglelent nemcsak maga kedves házigazdánk, Graber Samu ügyvéd úr, ki e minőségben tulajdonképpen távollevő atyját helyettesítette, hanem vele együtt honnan, honnan nem de egyszerre csak közöttünk termelt dalegeti igen kedves alelnökünk, K e l l e r E g z s t á v erdőfelügyelő úr is, kiket természetesen nagy övátókkal üdvözöltünk; ettől fogva még nagyobb kedvvel folytattuk szemlemlünk, melynek végén tartott újabb kis pihenő-utána hosszabb gyaloglás után bizony kissé meglehezott növendékeink rögtön nagy móbósággal bozzá fogtak a magunkkal hozott élelmi szerek elvitetéséhez; de oh sorok, csakhamar észrevettük ők, hogy elszámított magukat az illető emberi gyomrot fűző eszközök kimérésében, mert a fűtőanyag a mutatkozó hatalmas étvágygyal szemben kevésnek bizonyult.

No de hiszen nem azért volt a mi házigazdánk az igaz magyar vendégszeretetről és baráti ragaszkodásról városszerte ismert Graber ügyvéd úr, hogy ő ezt előre ne látta volna és ez eshetősegre ne gondoskodott volna 100 pár külön e célra készített izletes „virslis”-ről és hozzá egy hordó sórról. Az a meglepetés, melyet ez a növendékeknek szerzett még elképzelhető, de már azt a rövid pillanatot, mely alatt mindögyé a maga 2 parját „sekwarzklusler” módra láthatatlanul tette, csak elgondolni lehet. Világos, hogy a sórnek sem kegyelmeltek sokáig. Tetsi szükségleteiknek így módon eleget téve, a növendékek szétoszlottak a gyárnak gyönyörű vidékét közelből is meglátogatták; azalatt pedig a mi számunkra is megerített figyelmes házigazdánk az asztalt, melyre banquettenek is beillő ebéd hordatott fel, mire ily helyen, hol rendes

azt amugy is megtehetők. Hát ez jól van így?

A berlini hölgyek tavaly rajongásig beleszerettek a magyar „huszárkába”. Olyan igazónak találták viselkedésüket, hogy a „huszárka” viselése egész Németországban divat volt.

Mikor az országos kiállítás után Lesseps visszavezette innen a franciákat! Párisba, ott a magyar escesbecések viselése valóságos kultuszra vált. Nathália szerb királynénak a nyáron annyira megtetszett nálunk a magyar főkötő, hogy ma már más fejéket nem is visel, s a királynét nemcsak udvarhölgyei utánozták, hanem az egész szerb főváros hölgyei.

A tavalyi londoni magyar vásár összes cikkéit megvásárolták az angolok.

A párisi „Figaro” legutolsó számában azt olvassuk, hogy Párisban az ideai divatszalonban a „Hougrise Traigane” öltözék lesz a legkedvesebb újdonság.

Tehát a magyar divat, a magyar cikkek az egész világot megdöntik hódítai, csak idebaza nem kell senkinek, csak idebaza nem tetszik senkinek; idebaza nem udzold ágra vergődni.

Ez a határtalan indolencia több mint bűn; s a hazafiatlanság bélyegét hordja magán.

De hát kik csinálják első sorban a divatot?

Kik vannak hivaiva az otrumba divatellenőrzésére?

Mindenesetre a nők.

A nő divat van a legnagyobb fluktuációnak kitéve

Minden évben a farsang előtt új bál cikkek új kelmék és egyéb külföldi pipere dolgok árasztják el a piacunkat.

Hölgyeink vannak hivatra a kísértés elől kitérni és megvetni a külföldi ingerkedő csábítását

Van a mi iparunknak is olyan portékája, mely vetekedhetik a legkifogásatlanabb salomon csebecsével, a francia divattervezőknek legfessőbb „modelljeivel”, a „marchand de mode”-ok legfantasztikusabb stíl főszólamóváival, a bál toltettek kizertelé díszítményeivel, csak nem kell kitérni a magyar iparezikkek elől, és nem kell magát az embernek elcsábítottai a külföldi cikkek által és előnyt adni nekik csak azért, mert azok messziről jönnek.

A farsang még messzi van. On de nagyon sok fiatal leány és asszony már ma is azon gondolkodik, hogy milyen ruhában,

milyen divatos toltetben igéző me a tánczoló ifjúságot; mi pedig helyvalónak tartjuk már most figyelmeztetni hölgyközönségünket, hogy az ideai farsang divatján választás a magyar szabás öltözékeket, a magyar ipar termékeiből állítsák össze toltetjüket, ha igazán tetszeni, igézőni és hódítani akarnak.

A világ-idő.

A Párisban megtartott nemzetközi esilágazati kongresszus elhatározta hogy ezennel a helyi idők helyett egyetemes és általános „világ-idő” lépjen életbe. A határozás már évek óta készül és sok vitára adott alkalmat esilágazatok közt.

De hát tulajdonképpen mi az a világ-idő?

Hogy erre a feleletet megadjassunk, lássuk az idő mértékét, a napnak fejlődése tükrében.

Azok az emberek, kik az idő számítás szükségét legelőször érezték, csupán két időpont megjelölését ismerték: a nap felkeltését s a nap lementését. A napórak fölállításával esik össze a nap részletes beosztása. A rómaiak voltak talán az elsők kik az időt napfelkeltéstől napnyugtáig 12 órára osztották. Csak miután a napórak helyébe az óraművek léptek, volt lehetséges az éjt is órára osztani, beosztásnál azonban kezdetben nagy volt a konfuzió. A föld udvalovalegő nemcsak tengelye körül, hanem a nap körül is forog, még pedig változó sebességgel, minek következménye a napok különböző hossza egy év lefolyása előtt. A rómaiaknál a nap hossza 9 és 15 óra közt ingadozott és a különbözőségeket akként egyenlítették ki hogy egyszer hosszabbak, mászor rövidebbek voltak óráik; számításuk mindig a valódi nap tartamának felelt meg. Ez a valódi nap a számításnál nem sokáig szerepelhetett sok bajjal járt a folytonos pótlás a miatt egységes nap megállapítása volt kívánatos. A mai ugynevezett közepes nap felet meg legjobban a cselnek. Az évet annyi egyenlő részre osztották, a hány valódi nap van benne és minden ilyen időrész egy-egy közepes nap.

Kétségkívül nagy haladás az a régi beosztáshoz képest, de egyhátrány, mely a gyakorlati életben sokszor nyilvánul, általa el nem hártottat. Az idő különféléseget értjük változó szélességi fokok alatt. Nevezetes hogy a föld különböző vidékein a nap

időpontja közt egészen 12 órái különbség lehetséges. Kelet felé előbbre vanak, nyugaton később. Ha például a nap Budapest meridiánjában del, akkor azon hely meridiánjában, mely Budapesttől keletre 15 foknyi (1 fok=15 mérföld távolságra van, már egy órával az előtt del, míg ugyanoly távolságra nyugat felé csak egy óra mulva fog deleni. Két hely idő különbsége tehát egy óra, ha a távolság egymástól 15 geog. hosszúsági fok vagyis 225 mérföld. Így értelemben mindig helyi időről beszélünk; budapesti, bécsi, prágai, párisi stb.

Ha például Budapestet del harangoznak, akkor Brassóban 12 óra 20 p. talán már meg is ebédelt. Szent Péterváron (1 óra) már a fekete kávén is túl vannak Bombayban (4 óra) uzsonnának, Pekingben pedig (7 óra) a vacsorához készülnek. Londonban elevenen 11 óra lévő, javában foly a munka, New-Yorkban (6 óra reggel) még csak a felkelésre gondolnak. San-Franciscóban (3 óra éjtel) még javában alszanak, a déli tenger szigetlakóinak pedig mint ellenlábasaiknak, éjjeli 12 óráig a bak-terjük. Kelet Europa és Asia tehát az időben előbbre vannak. Nyugat Europa és Amerika késnek.

A helyi idő ennel fogva szoros összefüggésben áll a meridiánokkal. Valamint számtalan meridián körzethet a földgömbön, úgy számtalan a helyi idő. Minden idő megjelölésénél ki kell emelni, mielő helyi időre lett az vonatkoztatva. Szomszédos helyek közt a különbség oly csekély, hogy tekintetbe nem jön, de nagyobb távolságoknál a különbségek mindig szerepet játszanak. A vaspályánál, hol pererényi pontosságra van berendezve a forgalom, mindig egy irányos helyi idővel számíthatnak. De miután az a helyi idő egyes országok vaspályái szerint változó, nálunk budapesti idő, Austriában prágai idő mindenkor zavarrá ad okot, ha az utazó nagyobb útra indul.

Az idő és a meridián közötti összefüggés magyarázat meg egyes látszólagos furcsaságokat is a vaspályá és a telegraf forgalomban. Sokaknak tűnhetett föl már például, hogy az orient express vonat Párisból Budapestig két órával hosszabb ideig van útban mint Budapesttől Párisig, vagy hogy Budapesttől Londonba két órával hamarabb érkezik az ember mint Londonból Budapestre. Nem mítha a vonat nyugati irányban gyorsabban haladna, mint kelet felé, hanem a helyi idő különbségek határoznak. Budapest, Páris és London, időre nézve egy óránál

többel megelőzi, mely idő az utazás tartamának kiszámításánál oda felé hozzáadandó, vissza pedig levonandó, minek tekintetbe nem vétele adja az említett különbséget. Két egymástól nagy távolságra fekvő hely közt megtörténik, hogy a kelet felől nyugat felé küldött távirat előbb érkezik rendeltetési helyére, mint a mikor feladatott. Budapesttől déli 12 órákor Párisba vagy Londonba feladatott távirat már fél 12 órákor a kézbesítő kezében lehet, föltéve hogy a kézbesítés ott gyorsabb mint nálunk.

Tény, hogy a különböző vaspályái és helyi idő, valamint a helyi idő különfélése egymásközt sok zavarok és bajnak volt már okozója. Számos vaspályá szerelésnél, sokaknak anyagi és morális sérelmet lehetett volna elkerülni, ha a helyi idő helyett egy mindenütt érvényben lévő normális idő szolgált volna a eselekedetek és eljárások kiindulási idejéül. A nemzetközi forgalomban a helyi idők hossza minden esetre igen nagy akadály, azt elhárítani a mérvadó köröknek egyik legközelebbi feladata.

Ezt célozza a világ-idő vagyis egy oly idő megállapítása mely a helyi időtől független és úgyszólván nemzetközi. Akár Budapestben, akár Párisban, akár New-Yorkban legyenek a világidő mindig egy és ugyanaz volna; dolgainkat mindig egy és ugyanazon normális idő szerint irányíthatnók.

A nemzetközi határozat értelmében a nap az egész földön éjfélkor fog kezdeni gronichi idő szerint. Azon pillanatban tehát, mikor a gronichi esilágvizsgálón délt jeleznek, mindenütt 12 óra világidő lesz. A nap természetesen ezután is különböző helyeken más-más órában del, a dél tehát a helyek fekvése szerint különböző órára fog esni, de az óra mindenütt egy azon időt fogja jelezni és az időkülönbségek következtében beállni szokott zavarok és akadályok el lesznek hátrítva. A londoni vagy new-yorki ember, ha órája 10 óra világidőt mutat biztosan fogja tudni, hogy a mi óránk is 10-et jelez, jöllehet még sokkal korábban van nálunk, mint nálunk. A forgalomra nézve valóban megbecsülhetetlen volna a világidő behozatala, mert az embernek egy esőpöpet sem kellene aggodni az időkülönbségek bizonytalansága miatt. Európra nézve ez a reform esilágidőváltozással fog járni, mihez mindenütt gyorsan és könnyen fognak szokni. Gyorsabb baratközök meg az ember ezek az egységes normál idővel mint az új mértékegységekkel. Budapestre nézve például

háztartás nem vezetteik, valóban nem voltak elkészülve. A kitűnő bor is csakhamar megetté kellő hatását és megereit a toasztok árja is, melyeknél a betegségek miatt távol levő szeretett igazgatóknakról sem felejtkezünk meg. Úgyanekek eszünkbe jutott az is, mily szép dolog lenne, ha most, miután mindnyájan a dalárda tagjai vagyunk, sőt annak aletnökét és egyik legbuzgóbb tagját, Kellner Gusztáv érdőfőbiztos urt is köztünk tisztelhetünk és különben is minden hány képviselve van egy két tag által, ha tehát most jó kedvtünkben élénkelhetnénk egy pár vig dalocskát.

Úgy ám, ha itt volnának a kották, de arról bizony nem jutott eszünkbe gondoskodni! Úgy látszik azonban, hogy ez a nap a meglepetések napja volt, mert míg e fölött tőpneként, aletnökünk Kellner Gusztáv úr egyszerre csak megszébbé nyúl és mintegy varázsszóval előhuzza onna a kívánt kottákat. Nosza volt is öröm Izraelben és ritka lelkesültséggel fogtuk hozzá a cantálásához. Ily módon mulagtunk jó darabig, míg végre eszünkbe jutott, hogy már talán jó is lenne visszaindulni, nehogy sötéteben és hűvös időben kelljen visszagyalogolnunk, mert bizony nem várnak reánk könnyű láb fogatok! No hiszen, nekünk se kellett több, mint hogy ezt kimondjuk és szavaink újra varázsszókká váltak, melyeknek hatása alatt előzékeny házigazdánk láthatatlan szellemei csakhamar ott termektek 3 kocsival, melyek úgy növendékeinket mint bennünket is a legrozsabb hangulatban szállították haza Turóc-Szent-Mártonba.

Ime tehát ez ideai első tanulmányi kirándulásunk is már fűnyesen sikerült és hogy végre a „tanulmányok” is mutassunk némi eredményét, befojezésül ide írtunkuk még egy noványat a gyár történetére vo-

latkozólag szerzett adatainkból.

A gyár ugyanis eredetileg csak kisebb-szerű vízfőző volt és a J n s t h e s a l á d tulajdonát képezte, mely azt egy Erb A u t a l nevű művezetőnek eleinte csak bérbé. De később és pedig 1817-ben örök örök eladta. Ezen Erb örökösei a malmot 1849. szept 3-án S c h o e l l e r testvéreknek átadták. Ekk az azt gyárát alakították át, költségesen berendezték, úgy hogy nemcsak esomogó, de ropápiros készítésére is alkalmas volt, mely többi gyártásával azonban később, mivel az nem igen fizette ki magát, felhagytak. Schoeller testvérektől aztán a gyarat kedves házigazdánknak átja, az azelőtt tanító volt, igen szép képzottság, tehetséges Graber Miksa vette át. G r a b e r M i k s a és fia* bejegyezték cég alatt. Ez új tulajdonos e téren is sikeresen alkalmazta szép tehetségét; az általa eszközölt jelentékeny javítások közül különösen kiemelendő az ügyes szerkezetű vímerítő gép, fűrészgép és a papiros szinezésére szolgáló élénk szép festékek előállításra. Az ő érdeme továbbá az is, hogy a nagyrésztben kész fűrészpapírt és egy részt rongyokból is előállított esomogó papiros egyiké az ennélf gyármanók legjobbjainak.

A gyárban állandóan 50 munkás nyer foglalkozást, kik naponként 6 mázsa különböző színt papíros gyártanak; de éjjeli munka mellett 12 mázsa is állíthatna a gyár.

Igy tehát a gyár, melynek bár már most is van Budapestben állandó raktára, méltán megérdemelte a nagyobb mérvű támogatást is, minek bekövetkezett szívünkkel kívánjuk is a derek tulajdonosoknak.

Szilágyi Aladár.

A salon gyilkos képe.

Megnyitási előtti napon volt. A magas boltoetes ablakokon fagyos napárg szűrődött át, megvilágítva a szorgalmas rendezők, a kéklonous munkások s az izgatott kiállítók csoportjait.

Vendégek már csak gyéren voltak; egy pár objektív kritikus, egyik két festő subjektív esaláttagja s néhány gazdag mecenás s pár főúri divatós. kiknek ilyen alkalommal ebic megielemni.

Amde be kellett e kevésbé érdekelteknek is vallanok hogy az ősi salon az idén pompásan sikerült. A legkitűnőbb festők is fűnyesen képviseltették magukat s a belépőt idilli szépségű tájak, szellemes genrek, mythologiai bájos nymphák bílinceltek a még néhány nap előtt rideg falakhoz.

A rendezők már oszladoztak. A titkár meg egy kis igazgatást tett s ő is menni készült.

Egy magas létra állott a harmadik terem közepén a vilamos lámpák igazgatása céljából s e létrához támaszkodva, látnok meg egy fiatal embert. Karcsu termetű, beteges halványvág festi be arczát. Fejét hátravetve mozdlatlanul bámul a levegőbe, s csak a titkár megszólítása — „jó éjt uram, a főúri kulesat majd adja át a portásnak” — riasztotta föl merengéséből.

— Jó éjt — válaszolt — kuszált fekete hajfűrtjeit egyengetve, s visszacsélt apathijába.

Szeméi előtt feltűntek a régi idő kűködésai a stipendiumos napok nélkülözése, a szorgos tanulással töltött egyetem évek s a hosszas nevelősködes két szöke, aranyos kis fiú mellett... Bódognak hívtak a kisebbit, az ő alig 4 éves kedvencét... s kínos sóhaj szált el keltéből...

Az anyára gondolt, az előkelő kacér asszonyra aki jétkésrűl és szegény ifjú romlatlan kedélyét várásztá.

S az alvairó, lassú rendező mozdulatával lépett — mintegy delejes varázs hatással át: Wethoff grófú életvágyán, renek portraitje elé. Zokogva rogyott térdre a kiállított kép előtt, s midőn a nagy kék szemek a hód rozogteteg fűnyében tszva, hidegen, kérdőleg tekintének le reá — lázasan esokola meg a pezsi lakkeszimát s fűdokolva kérde a széptől... ha nem szerettél: mért hitgetteél, ha szerettél: mért kíniztál? Miért szarítad föl könyemeit biborajkaidal, mért mergetted meg véremet égő esokajáddal!

S most, midőn szöketem előled, midőn kerülek, mért üdözöl, mért tész boldogtalanná!

Ki hozott téged ide?

A szép nő márvány arcúán diabolikus ironia ezikázott végig.

Mem elég neked koldus, hogy csak fűtölög is szerettek, a porból emellek föl a mitvéssze. Nem elég neked, hogy egy esztendőnek néked szenteltem övezgyégen falyolának titkát!

Isteneim égen van, választás az ifjú telgiorva... nem igertél semmit, s adal bököztem, mitvéssze tetteél, a porból emellek föl a koldusok közül, hogy szegényebbé tegyél a legszegényebb koldusnál, mért elvetted az ember legszebb kincsét tőlem... szivemet...

A szép nő márvány arcúán diabolikus ironia ezikázott... ezután a képet előfote egy kis fűstölög, megreszkettette egy durranás... s forró, piros perneteg halott rája.

Fekete Jozsi.

az órát 1 óra és négy vagy 10 perczel kell majd csak hátráig igazítani, az összes napi tendókat pedig látszólag egy órával előbb megkezdési és benne leszálló a világszerte kerékvágásában. A ki eddig 6 órakor kelt, az 5 óra világidő szerint fog kelni, a ki 12 órakor állt az éjtelhez 11 óra világidőkor tehet magát eleget gyomra kívánalmának, anélkül azonban hogy akár előbb kelne, akár előbb elhalszik. A helyett, hogy 7 órakor megynék szünetbe 18 órára tízük azt az órák nyomasztó 24-ig folytatónan fegnak számítani a szünnap az előadás végeit 21 órát fognak jelezni és a szünetek 21 és felet betartani. Ha vasuti kálauzunk valamely helyen indulási időpontul 16 óra 20 perczet fog jelezni, akkor biztosan leszünk benne, hogy az az idő akkor van amikor a mi óránt is 16 óra 20 perczet jelez.

Ki tudja mennyi idő fog letelni míg a világ idő eszméje a gyakorlatban győzedelmessé válik. Sok az akadály az egyik és másik szempontból. De akárminő természetűek legyenek ezek a szempontok, ezt a hasadást, mit a világidő jelent, csak késleltethetik de teljesen meg nem akadályozhatják.

MEGYEI ÜGYEK.

Turóc vármegyében az ez évben megjelent bizottsági tagok választására a következő határnapok tiszteket ki. November hó 16-án a felső stubnyai választó kerületben élők ifj. Keviczky István, alelnök Heiberger Ferenc, a t. sztrátoni kerületben élők Lux Adólf dr., alelnök Thomka Nándor, a jeszeni kerületben élők Zorkóczy Tivadár, alelnök Jeszenszky Ferenc körjegyző; a szosnói kerületben élők Ujhelyi Attila, alelnök Lenso András; a nezpállyi kerületben élők Tómesányi Miksa dr. alelnök Jush Ferenc; a prikopai kerületben élők Zathureczky Tamás, alelnök Kossuth Gábor. November 17-én. A stubnyafüredi kerületben élők Szofia Károly, alelnök Brüll Adólf, a kostányi kerületben élők Veits Adólf, alelnök Bartos Gyula, a príbozi kerületben élők Zorkóczy Tivadár, alelnök Folksnházy Gábor, a ruttkai kerületben élők Ujhelyi Attila, alelnök Gazdik János; a jaszenovai kerületben élők ifj. Jush György, alelnök Zánorszky Adólf; a háji kerületben élők Veits Alajos, alelnök Brozik Titusz; a sztrátoni kerületben élők Moser Tivadár, alelnök Keviczky Lajos; a zsolovárjai kerületben élők Beniczky Kálmán, alelnök Matskovics Mihály. November 18-án: A szklénói kerületben élők ifj. Keviczky István, alelnök Danber Ferenc; a turáni kerületben élők Paulovits József, alelnök Turanczky András; a mosóczi kerületben élők Moser Tivadár, alelnök Hrianka János; a tóprónai kerületben élők ifj. Jush György, alelnök Záborszky Adólf, a szklébányai kerületben élők ifj. Bulyovszky Simon, alelnök Jeszenszky Tófor.

HIREINK.

Liptóából. Liptó-Szent Miklóson a lovak között a takonykór ütött ki, miről hivatalosan értesítették a szomszéd hatóságokat s az óvintézkedéseket megtették. — Mint értesülünk a rózsahegy jászában több kolera eset fordult elő s hírszerint a Budapestről jövő munkások hozták magukkal a betegséget csiráit.

Zólyomból. Uj püspökök. Besztercebányai püspökké hírszerint Markus, a budapesti központi papuevelő intézet igazgatója fog közelebb kinevezetni. L. i. b. e. t. b. a. y. a. mint már említették is lapunkban, megszűnt szabad királyi város lenni s nagy községgé lett. Eddig a tisztviselők csak ideiglenesen voltak megválasztva, míg a múlt hó 28-án megtörtént a végleges választás a következő eredményvel: Bíró Lehotzky Nándor, albiró s első tanácsnok Kmety, mezei kapitány s másodtanácsnok Kuzavovszky József, utibizos s harmadik tanácsnok Messersheimt Rezső, gazdasági felügyelő negyedik tanácsnok Messersheimt Pál, pénztáros Steller Ignác. Mindannyian egyhangúlag választottak meg. jegyzőt azonban csak e hó végével választanak.

KÜLÖNFÉLÉK.

Személyi hírek Jush Kálmánt, Turóc vármegye főispánját Ó Pélsége a király f. hó 4-én kihalásán fogadta. Lehotzky Lajos alispán pár nap óta Budapesten időzik.

Ipolyi Arnold nagyváradai püspök az Orsolya szüzek nagyváradai zárójában női iparskolaat állít föl saját költségén. A tudós főpap már két apáczát Besztercebányára küldött, hogy ott a női iparnokkát s azok elkészítési módját tanulmányozzák.

Bali hír. A bányászati és erdészet akadémia első éves hallgatói, mint halujuk, e hó 20-án tartják meg báljukat, mely, az íranta mutatkozó érdeklődésből ítélve, jól fog sikerülni. Mi is szép sikert kívánunk hozzá.

Vadászat Akantisz Rezső a zsolovárjai közalapítványi uradalom gyönyörű pagonyában folyó hó 3. és 4-én ózeker sikerült vadászatot rendezett, melyben a megyei előkezesek részéről több hivatalos vendég vett részt. kik az éjet a lombokból rögtönzött s orban töltötték. Ott voltak Soest tábornok, Szülő Géza, Keleti Nándor, Beniczky Kálmán, Kellner Gusztáv, Jantó János, Beniczky Aladár. Szibelt László stb. Eljegyzett 3 óz és egy eszármadár. E csekély eredménytől megcságható ki, hogy nem lévén hó, nem igen lehetett nyomra akadni, de azért a vadászok a lázúr kiváló előkezesegéből igen jó mulatnak.

A körmozgályai Magyar Egyesület f. évi október hó 31-én felolvasó estélyt rendezett a helybeli állami főreáliskola dísztermében, melyben Bollaugh Aladár főreáliskolai tanár Pázmány Péter báborosról értekezett. Előadó a Pázmány családát egészen Peterig genealogikus módszerrel levezetvén, átért a nagy egyházi férfi államférfiút s politikai eredményeire, igen élmes párhuzamot vonván Parmány Péter és nagy kortárs, Richelieu báboros közt. Az egyiket mint a Maechiavellusnak legügyesebb alkalmazóját, másik a besületesség és egyes jelleműség mintáján szolgát. A felolvasó Pázmány buzgó hitterítésében nem a vakbuzgó renegát törekvéseit látja előbbi hitrsorsosai számát esőkeneni, hanem azon hazafias törekvést, hogy az egységes hit által az úgy számban nagyon megfogott Magyarországot megszilárdulására terekedt. Igen jól tudta a hazafias érdeket a katolikusoktól elválasztani, mint ez különösen az erdélyiekhez intézett iratából tűnik ki: A tanulságos és érdekes előadás nagyszámú és díszes közönség hallgatta meg, mely végül előadót élénken megjelente. A körmozgályai Magyar Egyesület az idén egész sorozatát az előadásoknak készült tartani, melyek népszerű alakban tartva a hazafias szellemet ébrentartani, és a magyar nyelv terjesztését társadalmi utau is előmozdítani hivatják.

Megfogtató a feleségét múlt héten egy steffaltó banyamundás. A gyilkos férfi vadú ében két élet ellen tört; az anya és a már már megszülendő gyermeké ellen; szerencsére azonban az orvosi tudomány megemelte még a halálkóla anya életének utolsó perczében a kisedet.

A ruttkai csendőrsvezető a turóc-szentmártoni szolgabíronak jelentést tett, hogy napoként az esti vonattal nagy számmal érkező liptói és szepesi munkások elől, kik a reggeli vonatot kénytelenek Ruttkán bevárni, a várótermeket elzárják, minők következtében azok az éjet a szabad éj alatt kénytelenek tölteni, mely körülmény sem az egészség s-m a közbiztonság tekintetéből nem helyesebbnek s kívánatos volna oly intézkedést tenni, hogy a vonatot a különben is hideg időjárás mellett a váróteremben várassák be.

Elő halott. Sommeschein Lujza a győri tanítóno képezde volt növendékének elmebaja annyira fokozódott, hogy a főorvos előterjesztésére a vármegye a helyg. miniszteriummal nevezettnek mint közveszélyesnek az országos teblődjába való felvételét kérte.

Cholera nostras Ruttkán. Folyó hó 3-án egy 28 éves asszony ebolera korjelék

következtében halt meg Ruttkán, mire a megyei főorvos a járás orvos a szolgabíró kíséretében a helyszínré utaztak s hivatalos boncolást eszközöltek, mely után megállapították, hogy az illető ebolera nostrasban hunyt el. Mind a mellett is a legszigorúbb intézkedések tettek s ez esetről a miniszteriumnak jelentést tettek.

Halálózás. M. H. Károly postasegédista folyó hó 5-én 26 éves korában elhunyt Besztercebányán.

A „trencsen meg ei természetudományl egyesület” folyó évi október hó 21-én rendezévi közgyűlést tartotta meg ezen választó tisztikarát is, még pedig következő eredmények: először lett Dr. Brancsik Károly, alelnökké; Csurus L. és Rappensberger Vilmos, titkárrá Petrogali A. titkár helyettesekké; Ederer A. és Janovszky L. pénztáros Gúta J. — A régi választmány megmaradt csak a két terepedésbe jött helyre választottak új y tagokká Gruner J. és Donát M. Az egyesület működéséről szóló titkári jelentés örömmel emeli ki, hogy az egylet a lefolyt évben úgy tekintélyt mint finansziális helyzetét illetőleg erősen emelkedett. Az előt azon körülmény bizonyítja, hogy 22 új tekintélyes egyelet lépett egylettel, az évi kiadványokot illetoleg esere viszonyba, míg a másodikot az bizonyítja, hogy tagjaink száma jelentősen egy év alatt több mint 80-al szaporodott. A módosított, a miniszterium által helyben hagyott alapszabályok, azon pontja találkozó kiváló helyesléssel, mely egy turisztikai szakosztály (ill. szakosztályok) felállítását rendel el. Ezen szakosztályok feladatává tizetett ki szép vidékünk bemutatásának könnyítése, s a feltűnőbb pontok hozzá feltehetőbbé és élvezhetőbbé való tétele. Az évkönyv remélhetőleg jövő évi január hóban fog megjelenni. Tartalmából kiemeljük már előre Holuby híres botanikusunk, a rubus fajokról szóló alapvető munkáját. A publikum által eddig is oly szívesen fogadott felolvasási illetoleg előadási estélyek ez évben is megtartanak. Egyelőre előadónak jelentkeztek: Rappensberger Vilmos igazgató, Dr. Lukas eszter orvos, Gúta József tanár és Petrogali Artúr.

IRODALOM.

Pokrócz Adám. A Borszem Janko ismert vasutytájsa Pokrócz Adám ezim alatt humorisztikus heti lapot alapított, melynek mutatvány számát közelebb kapunk meg. Az első szám esinosan van összállítva, ez s oloságja is ajánlatossá teszi, mert előfizetési ára egész évre csak 6 forint, mely összeg a kiadóhivatálnak (Budapest, VIII. Kőlcseyutca 8. sz.) küldendő. Me — hett!

Hazánkat színelten germainálzó német folyóiratok ánsztják el, ezek kiszorítását tüzte ki ezim a „Magyar Családi Lapok.” E kitűnően szerkesztett lap III. évfolyana kezdetével tetemes változások ment keresztül, igen sikerült illusztrációk ékesítik minden egyes számát és valóban díszes a magyar irodalomnak Joggal mondhatjuk, hogy a „Magyar Családi Lapok” mind azt nyújtja, mit a művelt olvasó csak kívánhat. Előttünk fekvő 2-6-ik száma a következő érdekes közleményeket tartalmazza: P. Szathmáry Károly kitűnő regényírónk „Az elátkozott család” című regényét, mely egyike legsikerültebb műveinek; „A sziv vertánnya” című fordított regényt; D'Ennery, a jeles francia regényíró toliból, Balazs Sándor „Gyakorlati szellem” humorisztikus novelláját; Sikor Margit, a tehetséges fiatal írónő „Az utolsó álom” című rajzát; Szabó Endre, az Üstökös szerkesztőjének „Ha per, hát legyen per” vég tárgy elbeszélést; Degré Alajos veterán írónktól a „Feladó” című novellát, melynek tárgya az emigráció idejéből van merítve; ismeretterjesztő eziket az amazonokról; Baranyas Lenke fiatal írónő „Vérese Amel halála” című sikerült rajzát; Madarassy Lászlóltól társakat; költemények az ifjabb nemzedék legkiválóbb tagjai, Reviczky Gyula, Incedői László, Radó Antal, Prém József, Varsányi Gyula írták. Borticka is a legérdekesebb közlemények tárháza. Valóban minden magyarnak hazafias kötelessége, a „Magyar

Családi Lapok” támogatása, e vállalat megérdemli a pártól. Tekintve kiállását, terjedelmét és gazdag tartalmát ez a legolcsóbb képes szépirodalmi hetilap hazánkban. Előfizetési ára negyedeve csak 1 frt 50 kr. A kiadó készséggel szolgál mindenkinek ingyen mutatvány számmal, ki a véglet levelezőlapon a kiadóhivatallal (Budapest VII. dobuteza 14. sz.) fordul.

„Elő halott.” Az Egyetemes Regénytár, ez országsszerte oly előnyösen ismert vállalat második évfolyamának harmadik és negyedik kötete, a hírneves újabb regényírónak, Hugh Conwaynek egy utolsó hátrahagyott művével lepi meg az olvasó közönséget. Az „Elő halott” ismét egyike azoknak a szerzetreméltó műveknek, melyek mulattatják és gyönyörködteik az olvasót, a nélkül, hogy akár erkölcsi érzékét sértenék, akár figyelmét hosszadalmas mellékreszletekkel fárasztanák. Elejétől végig érdekes regény, bunyodalomban és változatokban gazdag, és mégis oly egyszerű folyásu, hogy az elbeszélés fonala sehol sem szakad meg. A kik Hugh Conwaynek ugyancsak az Egyetemes Regénytárban megjelent előbbi regényét a Beatrice házasságát ismerik, méltó kíváncsisággal fogják kezébe vonni az „Elő halott”, és várakozásukban nem fognak csalódni. Mi csak szives elismeréssel adóhatunk annak a gondos figyelemnek, melyet a vállalat kiadója, a budapesti Singer és Wolfner ezeg az olvasóközönség igényeit és szükségleteit iránt tanúsít, s hiszünk, hogy az Egyetemes Regénytárnak az eddig ért szép siker után is számos új partolója lesz még. Az „Elő halott” mindkét kötetének ára, külön külön esinos piros vászonkötésben 1 frt. Egy-egy kötet, mint eddig is, 50 kr.

HIRDETESEK.

Hirdetés.

Alulirothoz kerestetik egy vaskereskedő

gyakornok,

ki az üzletben s a könyvvezetésben is segédkezne.

Turóc-Szt.-Mártonban, 1886 nov. 6.

Fischer A.

1346. szám
1886. TIK.

Arverési póthirdetmény.

A korponai királyi járásbírószag mint tekkönyvi hatóság közhírré teszi, miszerint Grnák szül. Valcher Mária korponai lakos csalakozott végrehajtójának Gorzik József és neje szül. Pupava Katalin korponai lakosok végrehajtást szenvedett elleni 33 frt 75 kr. s jár. iránti végrehajtási ügyében 1339. tlv. 886 szám alatt kibocsátott árverési hirdményben az ezén kir. bíróság területén lévő Korpona város határában fekvő a korponai 537. szám jtkvben A. I. 1540. helyr. szám alatt Gorzik József és neje Pupava Katalin és birtokúrsai tulajdonául vezetett rétre 114 fr. ban + 1575. hr. sz. rétre 32 frban és a korponai 549. szám jtkvben A. I. 1782. hrsz. ház. btelek és szántóra 814 frt. kikialtási árban ezen kir. bíróság tekkönyvi helyiségében 1886. évi November hó 29 ik napjának d. e. 9 óráig kitűzött árverés az 1881. LX. t. cz. 156. és 167. § ai alapján a besztercebányai takarékpénztár végrehajtót érdekében is 84 frt. tőke követelése s járuléki kielégítést végett megtartatni fog.

Kelt Korponán 1886. évi Augusztushó 22. napján.

A korponai kir. bíróság mint telki hatóság.

Libertiny

kir. bírós.

